

Тема. Японія: господарство

Особливості сучасного постіндустріального розвитку країни. З початку 90-х рр. XX ст. Японія проводить структурну перебудову економіки, спрямовану на розширення внутрішнього ринку, зростання сфери послуг, розвиток власного науково-технічного потенціалу. У структурі ВВП Японії на сферу послуг припадає 68%, на переробну промисловість та будівництво - 30,7 %, на сільське, лісове та рибне господарство - лише 1,3%.

В японській промисловості невідмінно збільшується частка новітніх наукомістких виробництв, особливо електроніки, програмового забезпечення, інформатики, фармацевтики, біотехнології, промислових роботів, інформаційних систем.

Домінуючі складники третинного сектору. В Японії широко представлено практично всі існуючі види послуг (мал. 93). Відбувається процес софтизації економіки, тобто зростає роль нематеріальних ресурсів: інформації та зв'язку. Особливе місце посідають торгівля, фінансові та банківські послуги. Набуває великого значення надання ділових послуг, що пов'язані з обслуговуванням виробництва: консалтинг, інжиніринг, маркетинг.

Мал. 93. Домінуючі складники економіки Японії

Особливе значення для економіки Японії має освіта. Японцям здавна властиве прагнення до набуття знань, повага до навчання і вченості. Лише робітники з високим рівнем освіти в змозі забезпечити високу продуктивність праці. Японія - це країна суцільної грамотності. Якщо перед Другою світовою війною середню і вищу освіту здобували тільки 10% японців, у середині 70-х

рр. XX ст. - половина, то нині - практично усі. Японія може слугувати прикладом здійснення таких загальних принципів сучасної освіти, як пріоритетність, безперервність та висока якість. В Японії функціонує понад 500 університетів. Серед японських вишів 10 належать до найкращих у світі, в т. ч. університети Токіо та Осаки.

В Японії неухильно зростає роль науки. До початку 80-х рр. XX ст. країна помітно відставала від США та більшості країн Європи за розвитком науки. Для ліквідації такої ситуації японська держава та приватні компанії зосередили зусилля на розвитку власних наукових досліджень з метою створення вітчизняних технологій. Пріоритетними напрямками досліджень є біотехнологія, медицина, інформаційні системи, створення нових матеріалів. Для успішного впровадження новітніх наукових досягнень у виробництво в Японії побудовано спеціальні міста - технополіси. Розвиток науково-виробничої сфери має високий рівень концентрації: 60% розробок здійснюється в агломерації Токіо-Йокогама. Іншими важливими осередками науки є Осака, Кіото, Нагоя.

Банківський сектор становить в Японії основу для здійснення фінансових послуг. Центральний банк Японії - це перший, державний рівень банківської системи. Інші, приватні банки: це 10 міських і 45 регіональних банків. Основним ринком вивезення японського капіталу є Північна Америка, а також країни Південно-Східної та Східної Азії. Столиця Японії Токіо є великим міжнародним валютним ринком завдяки величезному щоденному обігу іноземної валюти. Токійська фондова біржа - одна з найбільших бірж світу.

Мал. 94. Швидкісні залізниці Японії

Мал. 95. Японський потяг на магнітній підвісці маглев MLX01-1

Транспортна система країни. В Японії добре розвинуто всі види транспорту, за винятком внутрішнього водного та трубопровідного.

Швидкісні залізничні магістралі, що проходять уздовж східного та західного узбереж острова Хонсю, формують лінійну основу транспортної мережі країни (мал. 94). Коротші поперечні дороги пов'язують між собою східний та західний береги. Між собою усі великі острови з'єднано багатокілометровими мостами або підводними тунелями. Нині в країні працюють 6 основних швидкісних ліній, що їх об'єднано в єдину мережу «Сінкансен» (з японської - «нова магістраль»). Власником цих доріг є компанія JapanRailways. В Японії існують монорейкові дороги, на яких працюють швидкісні потяги на магнітному підвісі, що досягли світового рекорду швидкості руху - 581 км/год (мал. 95). Густота залізниць в країні є однією з найбільших у світі (75 км/тис. км²).

Молодший для країни автомобільний транспорт успішно конкурує із залізничним. За пасажирообігом він уже вдвічі випередив залізницю.

У вантажообігу значна роль належить великим вантажним автомобілям. За протяжністю автошляхів Японія посідає 6-те місце в світі. Водночас за густотою автодорожньої мережі (3130 км/тис. км²) вона поступається лише Бельгії та Сінгапуру. Автомобільні траси зазвичай проходять паралельно залізницям, утворюючи т. зв. полімагістралі.

Морський транспорт виконує каботажні та майже всі зовнішньоторговельні перевезення. Японські фірми або безпосередньо володіють, або контролюють

приблизно 1/10 світового тоннажу морського флоту, $\frac{2}{5}$ цього тоннажу припадає на танкери. В країні існує понад тисячу морських портів, 19 з них мають міжнародне значення, в т. ч. 7 належать до категорії світових універсальних портів-велетнів: Нагоя, Тіба, Йокогама, Кітакюсю, Кобе, Осака, Токіо.

Авіаційний транспорт Японії відіграє важливу роль у міжнародних та внутрішніх перевезеннях пасажирів. До найбільших аеропортів-хабів світу належить Міжнародний аеропорт Токіо, що обслуговує 80 млн пасажирів на рік. Основні міжнародні лінії йдуть із Японії до Південно-Східної Азії, Австралії, Європи, на Близький Схід.

Завдання:

1. Перегляньте презентацію за посиланням:

<https://www.youtube.com/watch?v=qOweFO9iu-s>

2. Виконайте вправу онлайн:

<https://learningapps.org/7628916>

3. Дайте відповіді на запитання:

- 1. Які чинники вплинули на міжнародну спеціалізацію Японії*
- 2. Які особливості сучасного постіндустріального розвитку Японії?*
- 3. Назвіть домінуючі складники третинного сектору економіки Японії та чинники, що визначили їх прискорений розвиток.*
- 4*. Які недоліки і переваги ЕГП Японії як країни-архіпелагу?*
- 5*. Оцініть роль фундаментальних принципів економіки в розвитку Японії.*

